

LUND
UNIVERSITY

Arms Trade Treaty.

En uppsats om de problem som kan hindra utvecklingen av ett starkt och robust Arms Trade Treaty.

Anna Höeg Karlsson

Mänskliga rättighetsstudier

Vårterminen 2012

Handledare: Dr. Olof Beckman

Abstract

Numerous Government have raised concerns about the absence of a global instrument that would regulate the ever growing trade in conventional arms and reduce the human suffering that the illicit transfers contributes to. Negotiations have been taken place and states and other participant such as NGO:s have been asked to contribute to the debate. Many different problems and criticisms have been raised and though most partys have been positiv to the all over treaty, several every important questions have been addressed.

The purpose for this essay is to investigate the fundamental issues related to the reality of a strong and robust international legaly binding instrument for control over the trade in conventional arms. By examine the different problems raised by participants the goal is to get a deeper understanding of what lies behind them.

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
Innehållsförteckning.....	3
Förkortningar.....	4
1. Inledning.....	5
1.1 Syfte.....	6
1.2 Frågeställning.....	6
1.3 Teori och centrala begrepp.....	6
1.4 Material och metod.....	8
2. Bakgrund.....	10
2.1 Probleminventering.....	10
2.2 Tillämpningsområde- Konventionella vapen.....	14
2.3 Tillämpningsområde- Aktiviteter.....	17
2.4 Kriterier.....	19
3. Resultat och diskussion.....	22
3.1 Resultat.....	22
3.2 Diskussion.....	23
4. Referenser.....	29
Litteratur.....	29
Utlåtanden angående ATT.....	30
Övriga referenser.....	31

Förkortningar

ATT	Arms Trade Treaty
EU	Europeiska Unionen
FN	Förenta Nationerna
IANSA	The International Action Network on Small Arms
NGO	Non-Governmental Organisation
NRA	The National Rifle Association
SALW	Small Arms and Light Weapons
WFSA	The World Forum on the Future of Sport Shooting Activities

1. Inledning

De flesta stater världen över är överens om att det behövs ett gemensamt regelverk för hur handel med konventionella vapen ska gå till. Den oreglerade vapenhandeln bidrar till våldsbrott, mord och mycket lidande som inte bara innebär en stor tragedi för individer och hela samhällen utan det kostar även enorma summor pengar. Resurser som skulle kunna läggas på att utveckla samhället och bidra till ökad levnadsstandard och fattigdomsbekämpning. Vapenhandeln är en lukrativ bransch som många länder tjänar stora pengar på men samtidigt som det gynnar exportlandet så bidrar det till stor förödelse i länder där vapen pumpas in och tusentals dödas. I det senaste utkastet från *The Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty* står det följande i ingressen:

”Recognizing also that the absence of commonly agreed international standards for the transfer of conventional arms and their diversion to the illicit market are contributory factors to armed conflict, serious violations of international human rights law and international humanitarian law, gender-based violence, the displacement of people, transnational organized crime, terrorism and the illicit trade in narcotics, thereby undermining peace, reconciliation, safety, security, stability and sustainable social and economic development,”¹

I avsaknad av ett internationellt juridiskt bindande instrument kan export av vapen genomföras trots att det används i interna väpnade konflikter och orsakar stort humanitärt lidande. Många stater har belyst problemet och menat att det är hög tid att ett gemensamt regelverk utformas och att människors lidande till led av en oreglerad vapenhandel tas på allvar. Men det finns många problem som kan hota ATT från att fungera. De olika parterna i diskussionen har olika uppfattningar om vad ATT ska vara, vilka vapen och vilka aktiviteter den ska omfatta. Det riktas även kritik mot konventionen från vissa håll eftersom de anser att det inte finns något som kan beskrivas som en ansvarsfull vapenhandel. Dock ska konventionen inte vara ett avvärningsfördrag utan den ska reglera den lagliga handeln med konventionella vapen. Åsikter om att en konvention för detta ändamål inte kommer åt den verkliga problemet utan att vapenhandeln borde förbjudas helt är egentligen inte relevant i förhållande till den tänkta konventionen.

---

¹ Arms Trade Treaty Preparatory Committee, United Nations. *Report of the Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty*. 7 March 2012. A/CONF.217/1 s. 11.

1.1 Syfte

Min uppsats handlar om utformandet av FN-konventionen angående vapenhandel, ”Arms Trade Treaty” (ATT). Det är ett mycket aktuellt ämne då förhandlingarna börjar gå mot sitt slut och i juli 2012 kommer en konferens hållas där målet är att uppnå ett internationellt rättsligt bindande instrument med regler för handel med konventionella vapen. Jag kommer att undersöka de problem som hotar konventionen från att bli ett slagkraftigt och robust instrument för att reglera vapenhandeln. De olika parterna yttrar en mängd olika problem med konventionen men många av dessa problem kan kategoriseras inom ett och samma område. Mitt syfte är att undersöka vilka de faktiska grundproblemen är och vad de bottnar i. För att ett vapenhandelsavtal ska bli framgångsrik krävs det att problemen identifieras för att man tillsammans ska kunna utveckla ett robust internationellt instrument som kan bidra till en välfungerande handel och få bukt med de problem som förknippas med en oreglerad vapenhandel.

1.2 Frågeställning

Vad hindrar Arms Trade Treaty att utvecklas till internationellt rättsligt bindande instrument?

Vad jag menar med min frågeställning är att flera av de problem som olika stater och organisationer för fram egentligen bottnar i ett och samma problem eller rädsla. För att lösa de svårigheter som uppstår i utformningen av en internationell konvention krävs det att man reder ut vad de olika parternas synpunkter i själva verket består av. Eftersom vapenindustrin drivs av mycket mer än bara ekonomiska intressen anser jag det viktigt att underliggande problem identifieras.

1.3 Teori och centrala begrepp

Att skapa ett rättsligt instrument för att reglera något så kontroversiellt som den internationella vapenhandeln väcker starka många känslor. I den pågående diskussionen är de flesta parter som arbetar med frågor kring ämnet positiva till konventionen och ser det akuta behov av gemensamma regler i och med den ständigt ökade handeln och tillverkningen av konventionella vapen. De humanitära aspekterna är väldigt omdiskuterade, då främst av NGO:s. Organisationer kan kategoriseras inom två grupper som har olika teorier i frågan om hur vapenhandeln ska behandlas. Dels ”reformists” som bland annat NGO:s som Amnesty och Control Arms Campaign som är en global civilsamhälles kampanj. De vill inte förändra den underliggande strukturen utan istället vill

de korrigerar de brister som finns med det befintliga systemet. ”Transformists” å andra sidan vill förändra samhällsordningen och minska och helst slutligen avskaffa den internationella vapenhandeln. Jag utgår från den tidigare kategorins teori eftersom den stödjer syftet med konventionen vilket den senare kategorin inte gör.²

I min diskussionsdel kommer jag att koppla mitt resultat till två centrala begrepp. Nu kommer jag att förklara dessa för att sedan beskriva ett par olika teorier kring begreppen. De två begrepp jag nu ska ta upp är hegemoni och hierarki.

Hegemoni innebär att en aktör har en ledande ställning. Inom vapenindustrin är USA den största aktören. Men även andra stormakter som Storbritannien och Frankrike har inflytande på marknaden. Lägg märke till att detta är länder som är permanenta medlemmar i FN:s säkerhetsråd. Den aktör som har en hegemonisk ställning har inte bara den ledande ställningen utan kan i stor mån även styra hela debatten och bestämma vad som anses som rätt. Eftersom som andra parter sällan gör uppror mot en hegemoni kan den anses vara legitim.

Hierarki kan förstås som en aggressivare eller strängare form av hegemoni som oftare tar uttryck i form av hot eller våld. I en hierarki anses de överordnade ofta inte vara legitima, de underordnade är inte övertygade av toppskiktet på grund av de metoder de använder. Det händer att underordnade gör uppror mot toppskiktet som i sin tur besvarar det med hot, våld eller andra icke-legitima medel.³

Det finns två typer av hegemoni, den hegemoniska stabilitets teorin och den Gramscian teorin. Den första varianten innebär att en stormakt dominerar för att skapa stabilitet på marknaden. Enligt denna teorin skapas stabilitet vilket dock innebär att nya stater har möjlighet att utmana den rådande hegemonien i och med att den skapar det rätta förutsättningarna för det. Om den situationen skapas finns det egentligen bara två alternativ, ”When such disequilibrium takes place, the options open to the hegemon are either to increase its resources or reduce its costs. If it can do neither, a hegemonic war ensues in which a new hegemon emerges.”⁴ Författaren förklarar alltså hur en ny hegemoni kan

---

2 Stavrianakis, Anna., Taking aim at the arms trade: NGOs, global civil society and the world military order, Zed, London, 2010 s. 33-37.

3 Misalucha, Charmaine G. Southeast Asia-US relations: hegemony or hierarchy? *Contemporary Southeast Asia* 33.2 (2011): 209+. *Global Issues In Context*. Web. 23 May 2012. s 210-211.

4 Ibid s 213.

skapas och detta är ett verkligt scenario även inom vapenindustrin. Gramscians teori bygger istället på att det är en typ av dominans som är uppbyggd genom samförstånd. Det är en stabil struktur eftersom hegemonien är allmänt accepterad och de flesta anser det vara den naturliga ordningen.⁵ Det är den stabila hegemoni teorin som jag utgår från, Gramscians teori anser jag vara något förlegad och jag tycker den första förståelsen stämmer bäst överens med hur det ser ut i verkligheten.

Det finns olika teorier om hur hierarkier ska förstås och var det har sitt ursprung. Vissa forskare menar att hierarki inte kan vara legitimt och rättfärdigad eftersom den hierarkiska ordningen allt som oftast skapats under tvingande omständigheter. Andra menar att hierarki är en social konstruerad auktoritet som reglerar förhållande mellan en legitim härskare och underordningen.⁶ Legitimiteten hos hierarkin beror på vilken uppfattning de olika parterna har. Jag kommer i min diskussion att utgå ifrån att en hierarki som använder sig av hot, våld eller andra tvivelaktiga metoder för att skapa kontroll inte kan anses vara legitim. Jag kommer även att beskriva hur hierarkin på dagens vapenmarknad ser ut utifrån Keith Krause uppdelning av länderna i olika nivåer. Han menar att det finns tre olika nivåer och att det utgör en hierarki som ser ut som en pyramid, få i toppen och den övervägande delen av stater i den lägsta nivån.⁷

1.4 Material och metod

I min uppstats har jag utgått från den förberedande kommitténs (Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty) rapport från den 7:e mars 2012. Kommitténs syfte är framföra rekommendationer till FN-konferensen som kommer att hållas i juli 2012. I den rapporten visas det hur den kommande konventionen kan komma att se ut och jag valde att utgå från denna eftersom det är det mest aktuella dokumentet som finns just nu. Första delen är en introduktion och behandlar det administrativa och andra delen visar hur den tänkta konventionen kan komma att se ut. Till följd av kommitténs sammanträden har medlemsstater, NGO:s, internationella och regionala organisationer, mellanstatliga och överstatliga organisationer lämnat skriftliga rapporter med synpunkter och förslag. Jag har använt mig av dessa uttalanden för att undersöka de olika problem som lyfts fram angående konventionen. För att försöka få en representativ bild från

---

5 Misalucha, Charmaine G. Southeast Asia-US relations: hegemony or hierarchy? *Contemporary Southeast Asia* 33.2 (2011): 209+. *Global Issues In Context*. Web. 23 May 2012. s 212-213.

6 Paul K. MacDonald and David A. Lake. "The Role of Hierarchy in International Politics." *International Security* 32, no. 4 (2008): 171-180. <http://muse.jhu.edu/> (Hämtad 2012-05-24) s.177-178

7 Childs, Steven J. *Security as Satisfaction Conventional Arms Transfers and the International Order*. Diss. Claremont Graduate University, California 2011. s 14-16.

de olika grupperna har jag valt att lägga fokus på EU, Control Arms och NRA. EU har jag valt eftersom det är en framgångsrik överstatlig organisation som visat engagemang och deltagit vid samtliga sammanträden. Jag har valt Control Arms uttalanden i och med att det är global civilsamhälles kampanj och flera av de största NGO:s är medlemmar. NRA visar en helt annan bild av frågor en NGO kan driva och är hårda motståndare till konventionen. Möjligen kunde jag ha valt mitt material på ett sätt som bättre visat på de motsägelser som finns då både EU och Control Arms är mycket positiva till konventionen. Kritiken från de båda grupperna syftar mest till att de vill se en ännu strängare konvention. Länder som inte är helt övertygande visar mer oroligheter över de frågor som min diskussion behandlar.

Jag har först gjort en probleminventering för att få en övergripande blick av de åsikter de olika grupperna lyfter fram. Därefter valde jag ut de problem jag ansåg var viktigast och som återkom från flera parter för att göra en mer grundlig undersökning av dessa. För att förstå vad problemen grundas i har jag försökt få stå den invecklade branschen som vapenindustrin är. Snabbt insåg jag att den är mycket komplex och stater drivs av olika motiv. I min diskussion har jag använt mig av de två centrala begreppen som jag förklarade i avsnittet ovan.

2. Bakgrund

Den 6 december 2006 röstade FN:s generalförsamling för en internationell juridiskt bindande Arms Trade Treaty med rösterna 153 för och 1 mot.⁸ NGO:s hyllade omröstningen och såg det som ett tecken på att den ansvarslösa och oreglerade vapenhandeln nu skulle tas itu med på ett globalt plan. Frånvaron av ett gemensamt internationellt regelverk rörande export, import och överföringar av konventionella vapen uppmärksammades som ett problem som underminerade fred, säkerhet, försoningsprocessen, stabilitet och hållbar utveckling. Resolution 61/89 bemyndigades FN att uppföra regler kring vapenöverföringar. Den ända staten som röstade mot detta förslag var USA men i och med parlamentsskiftet drog de tillbaka sin invändning 2009. Knappt tre år efter omröstningen 2006 kom staterna i oktober 2009 överens om ett tidsschema för att nå målet, en stark och väl fungerande Arms Trade Treaty.⁹ I resolution 64/48 bestämdes det att en FN-konferens angående ATT ska genomföras i fyra sammanhängande veckor i juli 2012 för att arbeta fram ett juridiskt bindande instrument för den internationella handeln av konventionella vapen. För att konferensen ska bli så lyckad som möjligt bestämdes det att en förberedande kommitté (Preparatory Committee) skulle träffas vid fyra tillfällen under 2010 och 2011 för att diskutera och sedan utlämna rekommendationer inför konferensen.¹⁰ Trots att en stor del av världens stater har visat sig positiva till ett vapenhandelsavtal fortsätter de att exportera vapen till länder som vid upprepade tillfällen kränker mänskliga rättigheter och orsakar stort mänskligt lidande. Många stater fortsätter alltså idag att förbise några av de viktigaste principerna med den framtida konventionen.

2.1 Probleminventering

Det har uttryckts en mängd problem och reaktioner till följd av de möten som den förberedande kommittén har genomfört. Deltagarna har lyft fram olika problem med många av dessa är återkommande från flera parter. Nu kommer jag kortfattat att beskriva de problem jag stött på för att i nästa avsnitt undersöka de återkommande problemen mer utförligt.

Det har riktats synpunkter på hur konventionen är utformad och vilket språk som används. I frågan

⁸ General Assembly, United Nations. Arms Trade Treaty, 'Nuclear-Weapon-Free World', outer space arms race among issues, as General Assembly adopted 54 first committee texts. 6 December 2006. GA10547.
<http://www.un.org/News/Press/docs/2006/ga10547.doc.htm> (Hämtad 2012-05-10) Annex XL

⁹ Stavrianakis, Anna., Taking aim at the arms trade: NGOs, global civil society and the world military order, Zed, London, 2010 s 1-2.

¹⁰ Arms Trade Treaty Preparatory Committee, United Nations. *Report of the Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty*. 7 March 2012. A/CONF.217/1. 1.3 s 1.

om utformningen rör det synpunkter på vad som ska vara med i ingressen och hur de olika annexen ska se ut. I ingressen är det viktigt att de grundläggande principerna finns med och det ska vara tydligt vad som berörs och inte berörs. Språket måste vara tydligt och viss kritik riktas mot ordvalen som behöver vara starkare för att verkligen ställa krav på medlemsstaterna. Till exempel i paragraf 9 där den då aktuella formuleringen var att stater ska respektera internationell lag och EU:s talesman menade i ett utlåtande att ordet respektera inte var starkt nog utan att det skulle stå skyldigheten under internationell lag. Det är viktigt att språket är välformulerat för att klargöra staternas ansvar.¹¹

Enligt avsnitt III paragraf 5 ska det framtida konventionen präglas av öppenhet och ansvarsskyldighet. Rapporter och andra dokument kring handel med konventionella vapen måste göras tillgängliga för alla berörda parter. Det måste föras register över genomförda transaktioner och vad de bestod av. Både tillstånd som godkänts och nekats ska finnas och dessa olika typer av dokumentation ska bevaras i 10 år i enligt kapitel VI avsnitt B.¹² Det innebär att även handel med viss ammunition ska dokumenteras och detta är något som stött på motstånd från bland annat WFSA (The World Forum on the Future of Sport Shooting Activities) som menar att det är omöjligt att föra register över ammunition till handeldvapen eftersom de produceras i så stor skala.¹³ Transparens och öppenhet är viktig i alla förberedande steg angående exportbeslut med mera och i dokumentation och rapportering efter en överföring.

Det är viktigt att så många medlemsstater som möjligt aktivt deltar och engagerar sig i utformningen av konventionen. Ett dåligt engagemang visar att fördraget inte tas på allvar och då kommer den även inte ha samma effekt när den väl träder i kraft. Det finns länder som vill att man snabbt ska komma överens om en konvention som bara behandlar det absolut minsta nödvändiga för att de drivs av att generera snabba pengar genom handel med illegala aktörer.¹⁴

Ett annat problem är vilka vapen och utrustning som konventionen ska omfatta, många stater anser att alla typer av konventionella vapen ska omfattas. Även handeldvapen och lätta vapen inkluderas

---

11 EU, European Union. EU statement on Chair's draft principle, Arms Trade Treaty PreCom 15 July 2010 s 1.

12 Arms Trade Treaty Preparatory Committee, United Nations. *Report of the Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty*. 7 March 2012. A/CONF.217/1. 1.3 s 1. kapitel VI B s 16.

13 The World Forum on the Future of Sport Shooting Activities, Statement of Mr. Ted Rowe. Arms Trade Treaty PreCom 28 February- 4 March 2011, New York s 2.

14 Tauscher, Ellen. "Arms Trade Treaty". Under Secretary For Arms Control and International Security. *The Disarmament Journal*, Vol. 32 NO. 1 July 2010. s 110.

och det är mycket lovande att så många stater har visat stöd på denna punkten. Däremot råder det större oenighet om ammunition, militär utrustning, kommunikation och med mera ska regleras genom ATT. Roy Isbister från organisationen Safeworld förkastar idén om att ammunition inte ska omfattas ett utlåtande till följd av det tredje Precom-mötet då vapen i sig är värdelöst utan ammunition.¹⁵

Vilka aktiviteter konventionen ska reglera blir ett problem om definitionerna av av dem inte är tillräckligt klar och tydlig. Export, import och överföringar är aktiviteter som kan kännas självklara men det måste finnas en gemensam definition av dessa. Ska överföringar så som gåvor, lån och leasing vara egna kategorier eller omfattas de av de övriga kategorierna? EU menar i ett skriftligt uttalande i samband med det andra förberedande mötet den 28 februari 2011 att tidigare nämnda typer av aktiviteter redan innefattas i de andra kategorierna och behöver således inte stå för sig själv. Frågan om ”brokering” är också en aktivitet som måste tydliggöras då det ofta är den verksamheten som kan leda till att vapen hamnar i händerna på terrorister och illegala grupper.¹⁶

Vad som krävs för att konventionen ska träda i kraft kan även det bli ett problem, ska det vara helt genom konsensus och vad innebär begreppet? Om det ska beslutas genom konsensus är risken att konventionen förlorar styrka för att den ska tilltala så många stater som möjligt. Å andra sidan kan en alltför strikt och hårt fördrag innebära att för få stater skriver under och därmed kan inte den inte träda i kraft. Angående konsensus förklarar Jeff Abramson från Control Arms att det inte kan förstås som absolut enhällighet eftersom det då kan innebära att en stat kan utnyttja det som veto och där genom förhåla förhandlingarna eller helt stoppa dem. Istället anser han att konsensus innebär frånvaro av invändningar och att det är så begreppet ska användas när det gäller internationella överenskommelser.¹⁷ Om alla beslut i arbetet med konventionen ska bestämmas genom konsensus kommer det att ta tid men resultatet blir förhoppningsvis ett internationellt instrument som alla parter kan åta sig.

Ett annat problem är risken att konventionen inte tar tillräcklig hänsyn till de humanitära aspekterna. Den kommer att reglera handel med länder som kränker internationell humanitär rätt

---

15 Control Arms, Presentations by the Representatives of the Control Arms Coalition. Isbister, Roy. Safeworld. Arms Trade Treaty PreCom 3 March 2011, New York. s 5.

16 EU, European Union. Statement on the behalf of the European Union by H.E. Mr. Csaba Körösi. Arms Trade Treaty PreCom 28 February 2011, New York. S 3.

17 Control Arms, Presentations by the Representatives of the Control Arms Coalition. Abramson, Jeff. Arms Trade Treaty PreCom 15 February, 2012, New York. S 3.

men är kriterierna tillräckliga för att förebygga det mänskliga lidandet som handeln med konventionella vapen utgör? Denna kritiken kommer framförallt från olika NGO:s, vissa fokuserar mest på våldet och de åtskilliga liv vapenhandeln skördar medan andra lägger mer kraft på kostaderna och den negativa inverkan vapenhandeln har på utveckling av den sociala agendan. Civilbefolkningen tvingas fly från sina hem och betala dyra läkarkostnader på grund av spridningen av konventionella vapen och därför anser bland annat Jasmin Nario-Galace, representant från IANSA Women's Network, att stöd till offren måste regleras genom konventionen.¹⁸ I den föreslagna konventionen finns ett avsnitt angående offerassistans, något som är mycket positivt.

I ett skriftligt uttalande från EU belyser de att konventionens subjekt är stater och därför ska kraven bara rikta sig mot stater. Ett problem är export till icke-statliga grupper och om dessa inte regleras av fördraget kan det innebära att många humanitära problem kvarstår. I ett av de seminarium FN anordnat för att diskutera ATT menade Valerie Yankey-Wayne, från The Armed Groups Project at the Centre for Military and Strategic Studies, University of Calgary, att man måste fokusera på slutanvändaren och på så sätt avleda att vapnen hamnar hos oönskade grupper vare sig det är statliga eller icke-statliga grupper.¹⁹ Det är speciellt SALW som är svåra att kontrollera och säkerställa att vapnen hamnar hos legitima slutanvändare, dels eftersom de tillverkas av väldigt många länder varav många inte har tillräcklig nationell lagstiftning som kontrollerar handeln.²⁰ Från olika håll har det hörts förslag om att förbjuda handel med icke-statliga grupper. Det handlar speciellt om förbud att exportera SALW eftersom det är dessa små och lätta vapen som oftast finner sin väg till illegala grupper. Tyvärr verkar det inte som att detta kommer att regleras genom konventionen. Ekonomiska, geopolitiska och utrikespolitiska intressen hos stater kan göra det omöjligt att få igenom förslaget.²¹

Kapitel VI handlar om implementeringen av konventionen, där tas punkter upp så som staters skyldighet att vidta rättsliga och administrativa åtgärder för att säkerställa att de kan uppfylla de skyldigheter som konventionen ställer på medlemsstaterna.²² Har alla stater möjlighet att

---

18 Control Arms, Presentations by the Representatives of the Control Arms Coalition. Nario-Galace, Jasmin. IANSA Women's Network. Arms Trade Treaty PreCom 3 March, 2011, New York. S 3.

19 ATT Monitor. ATT PreCom 2 Summaries: March 1, 2011 (AM Session).

<http://attmonitor.posterous.com/att-prepcom-2-summaries-march-1-2011-am-sessi> (Hämtad 2012-05-22).

20 Biggs, Adam Arthur. *Lawmakers, Guns, & Money: How the Proposed Arms Trade Treaty Can Target Armed Violence by Reducing Small Arms & Light Weapons Transfers to Non-State Groups*. 44 Creighton L. Rev. 1311 (2010-2011) s 1318-1320.

21 Ibid s 1312-1313.

22 Arms Trade Treaty Preparatory Committee, United Nations. *Report of the Preparatory Committee for the United*

implementera konventionen? Många stater, mellanstatliga och överstatliga organisationer har redan välfungerande lagstiftning inom området och behöver inte genomföra några omfattande ändringar. Men många av världens stater som producerar vapen har inte lika omfattande kontrollsystem och för dem kan det innebära stora reformer som kan kräva stora resurser.²³ Det kan innebära ett problem eftersom det kan ta längre tid och är svårare för dessa stater att uppfylla kraven. Under avsnittet om internationellt samarbete uppmuntras dock stater, som har möjlighet, att ge stöd till andra stater genom till exempel juridiskt eller finansiellt stöd.²⁴

Något av det viktigaste för att konventionen ska förbättra läget för människor och samhällen är att de kriterier som måste mötas innan överföringar kan ske inkluderar alla risker som kan leda till kränkningar av humanitär internationell rätt, fattigdoms bekämpning med mera. De som har sett problem med kriterierna är framförallt länder som har eller har haft problem med ovanstående kränkningar. Det hotar deras möjlighet att importera konventionella vapen men samtidigt måste konventionen vara hård på dessa punkter eftersom ett av de huvudsakliga syftet och målet är att minimera mänskligt lidande som följer en oreglerad handel.

2.2 Tillämpningsområde- Konventionella vapen

För att ATT ska uppfylla sitt syfte och leda till en ansvarsfull vapenhandel krävs det att den reglerar all den utrustning som kan strida mot detta. Konventionella vapen är de vapen som inte inkluderar kemiska, biologiska eller nukleära tekniker och beskrivs enklast som explosiva vapen som inte orsakar massförstörelse. Det är den typ av vapen som konventionen riktar sig till och även till annan militär utrustning. Det finns redan en FN-konvention som förbjuder och anger särskilda restriktioner för vissa konventionella vapen som är särskild inhumana som till exempel minor. I rapporten från den förberedande kommitténs möte den 7:e mars 2012 finns en beteckning på de objekt som konventionen har för avsikt att reglera. Militärfordon, artillerisystem, handeldvapen och lätta vapen är några av de kategorier av vapen som finns representerat, just angående vilka specifika vapen som omfattas är det ganska tydligt och det är mycket positivt att både handeldvapen och lätta vapen finns med.²⁵

Nations Conference on the Arms Trade Treaty. 7 March 2012. A/CONF.217/1. Kapitel V s 14-15.

23 Duncan, John. *The Arms Trade Treaty: A supporting government perspective*. I *Irresponsible Arms Trade and the Arms Trade Treaty*. 103 Am. Soc'y Int'l L. Proc. 331 (2009) s 342.

24 Arms Trade Treaty Preparatory Committee, United Nations. *Report of the Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty*. 7 March 2012. A/CONF.217/1. Kapitel VI E s 17.

25 Ibid kapitel IV s 13.

Det är bara ammunition för kategorierna (a) stridsvagnar och (i) lätta vapen som omfattas och inte för (h) handeldvapen. För att förstå innebörden av att den senare kategorins ammunition inte inkluderas ska jag försöka förklara skillnaden på lätta vapen (light weapons) och handeldvapen (small arms).²⁶ Handeldvapen anser de vapen som är designade för att användas av en person som till exempel gevär och lätta kulsprutor. Lätta vapen är de typer som oftast används av flera personer så som tunga kulsprutor och monterade granatkastare. Det finns ingen universell definition av lätta vapen eller handeldvapen och i samtal kring vapenhandel används oftast begreppen tillsammans.²⁷ Men i och med skillnaden mellan de två kategorierna i frågan om ammunition kommer jag att använda dem separat, det vill säga att handeldvapen innebär vapen som kan användas av en person och lätta vapen är de som används av flera personer. Som jag nämnde tidigare är det svårt att föra register och kontrollera ammunition till handeldvapen eftersom de florerar i sån stor skala.

Handeldvapen och lätta vapen är enkelt att tillverka då det inte kräver den teknologiska utveckling som de mer avancerade konventionella vapen gör. Därför tillverkas denna typ av vapen i många länder och är en väldigt lönsam verksamhet då produktionskostnaderna är låga och det finns en stor efterfrågan. Den absolut störst gruppen som besitter handeldvapen är civila och det land som innehar flest är USA.²⁸ Det är från just denna kategori, civila amerikanska vapenägare, som ett stort motstånd har setts. National Rifle Association of America är en NGO som uttryckligen tar avstånd från konventionen om inte civila skjutvapen helt tas bort från tillämpningsområdet. I ett skriftligt uttalande från organisationen till följd av den förberedande kommitténs tredje sammanträde i juli 2011 förklarar de även att det är senaten som är den avgörande instansen som beslutar om att skriva under en konvention och måste godkännas av två tredjedelar. Nästan som ett hot, skriver de att det skickas runt en namninsamling för underskrift av de senatorer som motsätter sig den föreslagna ATT. NRA menar att konventionen strider mot *Second Amendment* som handlar om rätten att bära vapen och den friheten är en del av *Bill of Rights* som utgör USA:s grundlag. Det kan vara svårt att förstå vad denna frihet faktiskt betyder för amerikanerna eftersom det är så långt ifrån vad vi i Sverige allmänt anser om privat vapeninnehav. NRA:s ord beskriver deras historiska relation till friheten ”We reject the notion that American gun owners must accept any lesser amount of freedom in order to be accepted among the international community. Our Founding Fathers long ago rejected

---

26 Arms Trade Treaty Preparatory Committee, United Nations. *Report of the Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty*. 7 March 2012. A/CONF.217/1. Kapitel IV paragraf 1.

27 Small Arms Survey. Definitions of Small Arms and Light Weapons. <http://www.smallarmssurvey.org/weapons-and-markets/definitions.html> (Hämtad 2012-05-18).

28 Anthony, Ian. The Conventional Arms Trade. I *Cascade of arms: managing conventional weapons proliferation*, Pierre, Andrew J. (red.), Brookings Institution Press, Washington, D.C., 1997 s 41-42.

that notion and forged our great nation on the principle of freedom for the individual citizen- not for the government.”²⁹

Blir konventionen nerröstad av senaten innebär det att USA inte skriver under och kan då hindra konventionens framtid. I ett gemensamt uttal från USA, Kina, Frankrike, Storbritannien och Ryssland berörande tidigare nämnda möte skriver de att konventionen ska antas endast genom konsensus.³⁰ Beroende på hur konsensus förstås kan det helt ödelägga att konventionen antas om USA väljer att inte skriva under. För att det inte ska hända kanske det bör övervägas ifall civila skjutvapen ska tas bort men då innebär det även att gerillagrupper och andra illegala grupper får lättare tillgång till vapen och då fyller konventionen inte ett av sitt syfte, att förhindra den illegala spridningen av vapen som används till terrorverksamhet med mera.³¹

De privatägda vapen som finns i USA är inte det stora problemet utan det är de som finns hos rebeller och icke-statliga väpnade grupper. Trots att vapnen som förkommer hos dessa grupper är en väldigt liten del av den totala mängden så är det de som utgör det största problemet och som bidrar mest till de skador och andra förödande konsekvenser som förknippas med vapnen.³² Att inte ammunition för handeldvapen inkluderas är problematiskt eftersom det är den billigaste och mest lättillgängliga att få tag på. Eftersom det inte finns någon allmän definition kan det vara svårt att avgöra om ammunitionen för dessa vapen omfattas av konventionen eller inte. För att det ska vara tydligt i tillämpningsavsnittet vilka vapen, utrustning med mera som omfattas anser bland annat EU att det måste finnas en bilaga där alla artiklar är detaljerat beskrivna, på så sätt råder det inga tvivel om vad som faktiskt regleras av konventionen. De skriver även att de tycker all ammunition ska regleras av fördraget.³³

Vidare i den preliminära ATT står det i paragraf 1(k) ”Parts or components specially and exclusively designed for any of the categories set out in paragraphs (a) to (j);”³⁴ Dessa två punkter är ”(a) Tanks;” och ”(j) Ammunition for use with weapons referred to in paragraphs (a) to (i);” här

---

29 National Rifle Association Of America, Arms Trade Treaty PreCom 11-15 July 2011, New York. S 1.

30 P5, Joint Statement China, France, Russian Federation, United Kingdom and United States. Arms Trade Treaty PreCom 12 July, New York. s 1.

31 Stavrianakis, Anna., Taking aim at the arms trade: NGOs, global civil society and the world military order, Zed, London, 2010 s 154.

32 Ibid s 42.

33 Arms Trade Treaty Preparatory Committee, United Nations. *Report of the Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty*. 7 March 2012. A/CONF.217/1. S 2-3.

34 Ibid kapitel IV paragraf 1(k) s 13.

utelämnas flera kategorier av vapen. Den sista punkten, (l), i paragraf 1 kontrollerar teknik och utrustning designade för och som används till att utveckla, underhålla eller tillverka någon av de poster som anges i punkt (a) och (k).³⁵ Trots att konventionen har en bra bredd på de olika kategorier vapen som den reglerar är den svagare på punkterna angående ammunition, teknik och utrustning. Det är problematiskt eftersom även de senare nämnda kategorierna är en högst bidragande faktorer för att använda och underhålla alla vapnen.

Den sista punkten i paragraf 1 omfattar den teknologi och utrustning som krävs för att utveckla, tillverka eller underhålla vapen i punk (a) och (k).³⁶ Genom denna punkten hindras länder som inte uppfyller konventionens kriterier att skaffa sig tekniken som krävs för att de ska kunna producera vissa typer av vapen självständigt. Det är en viktig punkt eftersom när landet väl har den nödvändiga tekniken kan de tillverka vapen inom staten vilket alla stater har rätt att göra. Om denna punkt inte fanns med kan följaktligen stater som har problem med kränkningar av mänskliga rättigheter med mera ändå inneha stora mängder vapen som kan fortsätta bidra till kränkningar.

2.3 Tillämpningsområde- Aktiviteter

Den andra delen i konventionens tillämpningsområden handlar vilka typer av aktiviteter som ska regleras. I kapitel IV paragraf 2 i den preliminära konventionen finner man följande aktiviteter: ”(a) Import, (b) Export; (c) Transfer, (d) Brokering; (e) Manufacture under foreign licence; (f) Technology transfer”.³⁷ Det finns även en tillhörande bilaga där aktiviteterna förklaras mer ingående och att de ska omfattas i nationell lagstiftning. Angående de tre första punkterna är detta vad som sägs i bilagan: ” (a) International arms transfers (including import, export, re-export, temporary transfer, trans-shipment, transit, transport, leases, loans and gifts of conventional arms). The transfer of title or control over the equipment as well as the physical movement of the equipment into or from a national territory;”.³⁸ Det står uttryckligen att det handlar om internationell handel men även att förflyttning av vapen mellan nationella territorium omfattas. Detta har stött på motstånd från bland annat EU. I ett uttalande från EU i samband med det andra förberedande sammanträdet skriver de att de anser att vapen som förs ut ur en stat och in i en annan men som ska fortsätta att användas av och vara under utförsellandets kontroll inte bör omfattas av konventionen och menade

35 Arms Trade Treaty Preparatory Committee, United Nations. *Report of the Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty*. 7 March 2012. A/CONF.217/1. S 13.

36 Ibid s 13.

37 Ibid kapitel IV paragraf 2 s 13.

38 Ibid Annex A s 22.

att detta bör skrivas in i ingressen.³⁹ Dock verkar det inte som deras synpunkt har godtagits då det i ingressen paragraf 6 endast står att det är alla suveräna staters rätt att reglera det interna rörelsen av vapen inom deras territorium.

I bilagan definieras ”brokering” som en förmedlare som för samman två parter för att underlätta eller arrangera en möjlig transaktion och som får ekonomisk eller annan ersättning för det. Det ska vara staternas ansvar att se till att ”brokers” är registrerad i lämplig myndighet och staterna ska kontrollera dess verksamhet om den sker inom statens territorium eller om de är medborgare i den berörda staten.⁴⁰ Armstreaty.org är ett sammanbete mellan Control Arms och Reaching Critical Will som kartlägger staternas ståndpunkter i viktiga frågor angående ATT. Enligt deras dokumentation stödjer 93 stater att ”brokering” omfattas av konventionen, 8 stater ger milt stöd och 2 stater protesterar mot förslaget.⁴¹ Kina och Iran är de två länder som motsatt sig inkorporeringen och både länderna menar att konventionen bara ska reglera import och export. Kina menar att det är ett vapenhandelsfördrag och tolkar just ordet handel specifikt som de två tidigare nämnda aktiviteterna.⁴² Trots att ”brokering” inte behöver betyda att en ”broker” genomför handeln så är de en bidragande och ibland avgörande faktor för att en exporten sker.

Ett brett tillämpningsområde är både bra och dåligt, det är viktigt att vapen och aktiviteter omfattas så att den når sitt mål. Men samtidigt ska den förhoppningsvis tjäna under många år att komma, det är lättare att komplettera den i efterhand än det är att stryka saker ur den då den redan trätt i kraft. En smalare ATT får antagligen även ett större medhåll från stater som känner sig osäkra inför den. För att syftet och målet ska nås krävs det att så många stater som möjligt är positiva till den, både för att den ska antas och för att den faktiskt ska fungera som ett internationellt juridiskt dokument.

---

39 EU, European Union. Statement on the behalf of the European Union by H.E. Mr. Csaba Körösi. Arms Trade Treaty PreCom 28 February 2011, New York. S 3-4.

40 Arms Trade Treaty Preparatory Committee, United Nations. *Report of the Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty*. 7 March 2012. Annex A s 22.

41 Armstreaty.org, Participatory Database For Arms Trade Treaty Negotiations. http://armstreaty.org/mapsstates_map.php?sid=1366 (Hämtad 2012-05-25).

42 ATT Monitor. ATT PreCom 2 Summaries: March 1, 2011 (AM Session). <http://attmonitor.posterous.com/att-precom-2-summaries-march-1-2011-am-sessi> (Hämtad 2012-05-22).

2.4 Kriterier

I den föreslagna konventionen kapitel V går det att finna de kriterier en stat måste undersöka innan ett handelsavtal genomförs. Staterna måste se till vilken typ av vapen det handlar om, göra en riskbedömning angående vad dessa vapen kan komma att användas till och vem som är slutanvändaren. Detta ska göras på ett objektivt och icke-diskriminerade sätt av en lämplig myndighet.⁴³ Det kan givetvis vara problematiskt att genomföra en icke-diskriminerade riskbedömning, är det ett exportavtal med ett land som tidigare haft problem med konflikter ligger de redan illa till från början. För att det ska ske på ett objektivt sätt får inte bakomliggande dispyter eller ovilja från exportstaten spela in för godkännande av ansökan, för att de till exempel inte vill att den importerande staten ska inneha stora mängder vapen.

Avsnitt A behandlar de internationella, regionala och subregionala skyldigheterna medlemsstaterna har. I punkt 1 klargörs det att en stat inte får godkänna överföringar om de strider mot någon åtgärd som FN:s säkerhetsråd har antagit i enlighet med kapitel VII i FN-stadgan då syftar det speciellt till vapenembargon. Punkt 2 hänvisar till att handel inte får ske om det strider mot någon av medlemsstatens andra skyldigheter eller åtaganden.⁴⁴

I Avsnitt B behandlas möjliga hot mot fred och säkerhet och där listas åtta punkter som staterna måste följa i beslut om att genomföra överföringar av de vapen som omfattas av konventionen. Den första punkten förbjuder vapenhandel i de fall där det kan underminera fred och säkerhet eller provocera, förlänga eller förvärra konflikter. Punkterna 2-4 handlar om att en medlemsstat inte får godkänna överföringar där vapnen kan komma att användas till att begå eller underlätta allvarliga brott mot internationell humanitär lag, mänskliga rättigheter eller internationell straffrätt.⁴⁵ Här beskrivs de värsta problemen som ofta förknippas med vapenhandel men trots att en övervägande del av staterna visat sig positiva till dessa punkter är det flera länder som just nu genomför vapenhandel som går emot just dessa punkterna. Kommer verkligen en konvention som förväntas vara aktuell inom de senaste månaderna kunna förändra detta? Just de humanitära aspekterna har belysts mest av olika NGO:s och Control Arms som är en global civilsamhälles kampanj för en robust ATT med medlemmar från hela världen. I ett uttalande av Jeff Abramson (Control Arms)

---

43 Arms Trade Treaty Preparatory Committee, United Nations. *Report of the Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty*. 7 March 2012. A/CONF.217/1. Kapitel V s 13-14.

44 Ibid kapitel IV A s 14.

45 Ibid kapitel IV B s 14.

skriver han om hur ett flertal av världens största vapenexport-länder skickade stora mängder vapen till mellanöster och nord Afrika innan den arabiska-våren bröt ut och på så sätt förvärrade situationen. Till Syrien exporterande vapen både till regimen och oppositionsgrupper fast att oroligheter pågick och tusentals människor dödades. Detta visar på det akuta behovet av ett vapenhandelsavtal som faktiskt kan reglera detta och bli ett juridiskt bindande dokument då de exporterande länderna hänvisade till att de inte brutit mot några internationella åtaganden.⁴⁶ Det kan tyckas nonchalant och moraliskt fel med faktum består att de inte begått något brott.

I paragraf 5 står det följande: "Seriously impair poverty reduction and socio-economic development or seriously hamper the sustainable development of the recipient State."⁴⁷ Denna punkten kan bli ett problem för stater som har problem med fattigdom eller är underutvecklade. Enligt Armstreaty.org har detta kriteriet mött visst motstånd, av de 119 stater som har gett respons är det 14 länder som motsäger sig förslaget.⁴⁸ Indien var är ett av de länder som kommer med invändningar angående punkten eftersom de menar att detta innebär att stater dömer andra stater säkerhetsbehov och på så sätt kan handel nekas. Kritik har getts från Brasilien som menar att detta inte är tillräckligt objektivt och missgynnar därför vissa stater. Även Canada har motsatt sig förslaget med anledning av att de inte anser detta vara genomförbart.⁴⁹

Detta är ett känsligt ämne då alla stater har rätten att inte utomstående lägger sig i interna angelägenheter. Angående frågan om risken för korruption finns det motstånd från stater som menar att även detta är något som inte är tillräckligt objektivt utan sätter stater som har problem med detta i ett fack. Det finns respresenterat i paragraf 6 som handlar om risken för icke behöriga slutanvändare, där påpekas det att även risken för korruption ska tas med. Brasilien menar att det är för vagt formulerat och får därför inte deras medhåll. Kina i sin tur tycker inte det ska vara med eftersom de inte anser detta vara konventionens syfte. Om inte risken för korruption behandlas i konventionen löper den stor risk att misslyckas då korruption är ett återkommande inslag inom vapenhandeln. Mutor och andra korrupta beteenden präglar vapenavtal mellan många olika stater och stormakter, bland annat så har Storbritannien har varit inblandade i anklagelser om bestickning.

46 Control Arms, Presentations by the Representatives of the Control Arms Coalition. Abramson, Jeff. Arms Trade Treaty PreCom 15 February, 2012, New York. s 5-6.

47 Arms Trade Treaty Preparatory Committee, United Nations. *Report of the Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty*. 7 March 2012. A/CONF.217/1. Kapitel V paragraf 5 s 14.

48 Armstreaty.org, Participatory Database For Arms Trade Treaty Negotiations. http://armstreaty.org/mapsstates_map.php?sid=1382 (Hämtad 2012-05-24).

49 ATT Monitor. ATT PreCom 2 Summaries: March 1, 2011 (AM Session). <http://attmonitor.posterous.com/att-precom-2-summaries-march-1-2011-am-sessi> (Hämtad 2012-05-22).

Många av de länder som är emot ovanstående kriterier i konventionen menar att det direkt exkluderar många stater och att de därför inte är skapade på ett jämlikt sätt.⁵⁰

Implementation. Har alla stater möjlighet att implementera konventionen? Medan vissa stater redan har utarbetade system för vapenhandeln som ligger i linje med ATT så har andra inte det och i dessa stater krävs det både tid och pengar för att kunna implementera konventionen.

---

⁵⁰ ATT Monitor. ATT PreCom 2 Summaries: March 1, 2011 (AM Session).
<http://attmonitor.posterous.com/att-precom-2-summaries-march-1-2011-am-sessi> (Hämtad 2012-05-22).

3. Resultat och diskussion

Länder i norr är överlägset de största aktörerna på vapenmarknaden och omsätter stora summor årligen på en industri som ofta leder till förödande effekter för civilbefolkningen i fattiga och mindre stater. I exportfrågan handlar det allt som oftast av att stater i norr exporterar till länder i syd, länder som i flera fall inte uppfyller de kriterier som den kommande konventionen ställer. Trots att ATT-konferensen hålls redan om en dryg månad (juli 2012) så fortsätter stater som öppet stödjer konventionen att exportera konventionella vapen till stater och områden där det råder oroligheter vilket är mycket motsägelsefullt. Tusentals civila faller offer i led av staters ekonomiska och politiska intressen, något som ett robust ATT förhoppningsvis kan hindra. Vapenexportörer måste ta ansvar för vad deras produkter kan komma att användas till. I och med den kommande konventionen kommer de inte undan med hänvisningen att de inte bryter mot några internationella överenskommelser eller med argumentet, säljer inte vi det gör någon annan det. Stormakter vill behålla sin position på marknaden och för att det ska vara möjligt måste nya aktörer kontrolleras. På papper ser det fint ut, alla stater ska behandlas lika och följa samma regler. Men jag anser även att detta är ett sätt för stormakter i väst som USA och Storbritannien att bibehålla sin ställning och skapa kontroll över marknaden vilket gynnar dem. De höga kriterier som ställs genom konventionen bidrar alltså enligt min mening även till att styrka västs hegemoni. Det går inte att jämföra vapenindustrin med någon annan bransch då den är en väldigt komplex och stater styrs av mycket mer än bara ekonomiska motiv. Statens säkerhetsbehov, rätt till självförsvar och suveränitet är frågor som är känsliga och genom ATT kan detta påverkas. Därför anser jag att staters tveksamhet till den är befogade och det måste gå att garantera suveräna staters rättigheter.

3.1 Resultat

Min resultat bygger på att problemen med konventionen bottnar i följande:

1. USA:s hegemoni, genom den ställning USA har kan de leda debatten och deras medhåll till ATT är av högsta vikt. Ett internationellt instrument som den största och mest inflytelserika aktören inte stödjer leder till problem. Trots att Obama-administrationen stödjer ATT så är det inte presidentens utan senatens beslut som avgör och USA ska skriva under en konvention. Genom att påpeka de friheter som de menar kränks av vapenhandelsavtalet så kan de visa sig som en hegemoni istället för att utöva en hierarkisk maktutövning.
2. Hierarki, många av problemen anser jag bottnar i hur hierarkin ser ut och tar sig uttryck

inom vapenindustrin. Korruption kan vara ett sätt att utöva sin ställning högt upp i hierarkin, toppskiktet kan muta mindre länder till att köpa vapen som de inte behöver eller har råd med. En hierarki som innebär att härskaren inte är legitim är mycket problematiskt inom en så kontroversiell bransch som vapenindustrin är.

USA kan ses som en hegemoni i flera avseenden men det har även visat att de är i toppen av hierarkin, till exempel efter 9/11 och kriget mot terrorn som leddes av Bush-administrationen. De visade både genom hot om sanktioner och utövande av våld att de tillhörde toppskiktet av hierarkin. Det hårda sätt de tog sig an kriget mot terrorn var alltså inte legitimt och för att kunna fortsätta tvingades de att använda en annan strategi och istället tackla de problem terrorn innebär på ett vis som tilltalade resten av världen. Genom att belysa de hot terrorn utgör mot fred, rättvisa och frihet visade USA på ett sätt som hegemoni att kriget mot terrorn måste bemötas med hårdare tag.⁵¹ På detta vis kunde de säkerställa sin plats i hierarkin samtidigt som det framstod som en trevlig hegemoni. Genom att framställa sig som det senare istället för det tidigare kan stater skapa bättre internationella relationer som kan leda till ett bra samarbete i framtiden.

3.2 Diskussion

Vad jag har kommit fram till är att alla dessa problem bottnar i är för det första en fråga om hegemoni och hierarki. Som vapenhandeln ser ut idag är det framförallt stora och mäktiga länder som står för den största delen av de vapen som florerar världen över. De innehar ofta själva stora mängder vapen, något som verkar vara en uppåtgående trend enligt SIPRI:s databas för militära utgifter. Till exempel har Storbritanniens militära utgifter ökat konstant sedan slutet av 80-talet och uppgick år 2011 till 39,606 miljarder pund. Lika så har USA:s militära utgifter ökat och låg år 2011 på 711,421 miljarder dollar.⁵² När inflytelserika länder fortsätter att inneha stora mängder vapen leder detta till att mindre länder känner sig hotade och därför ökar även de sitt vapeninnehav för att kunna agera i självförsvar om det blir angripna.

Krause beskriver tre olika nivåer som stater kan kategoriseras inom när det kommer till vapenproduktion och detta hjälper till att förstå hierarkin som råder på vapenmarknaden. Det är

---

51 Misalucha, Charmaine G. Southeast Asia-US relations: hegemony or hierarchy? *Contemporary Southeast Asia* 33.2 (2011): 209+. *Global Issues In Context*. Web. 23 May 2012 s 212.

52 SIPRI, Stockholm International Peace Research Institute. The SIPRI Military Expenditure Database. <http://milexdata.sipri.org/result.php4> (Hämtad 2012-05-21).

uppbyggt som en pyramid, det vill säga med ett fåtal aktörer på toppen i det översta skiktet som utgör den första nivån. Sedan blir aktörerna fler i den andra nivån och slutligen i den tredje nivån finns de flesta stater. Den första nivån innebär att staten har den teknologi som gör att det kan utveckla vapen utan att ta hjälp av andra stater. Genom dessa tillgångar försöker de få makt över stater som behöver deras teknologi för sin egna vapentillverkning. Eftersom de besitter kunskapen får de ökat inflytande på marknaden och därmed kontroll, stater som kan räknas till denna kategorin är stormakter som bland annat USA och Storbritannien. Den andra nivån en stat kan tillhöra är de som har möjlighet att tillverka vapen till en viss del självständigt men fortfarande behöver assistans från första-nivå stater, här ser vi länder som till exempel Sverige. Dessa stater har oftast ett ekonomiskt intresse eftersom de behöver resurser för att kunna utveckla den egna teknologin. De stater som helt är beroende av andra stater för att kunna skaffa sig vapen är tillhör den tredje nivån och importerar oftast vapen på grund av säkerhetsskäl eller hegemoni.⁵³ Det är tydligt att stormakter ofta befinner sig i den första nivån men det är inte alltid så utan flera faktorer spelar in. Childs beskriver det på ett bra sätt genom denna mening, ”Thus, all first-tier arms producers are a great power, but not all great powers are first-tier arms producers.”⁵⁴ Det är även möjligt för en stat att stiga från andra till tredje nivån. Ethan B. Kapstein skrev på 90-talet att den enda nation som faktiskt kunde producera nya vapensystem utan utomståendes hjälp var USA men som Childs skriver finns det nu fler stater så som bland annat Storbritannien.⁵⁵ Konventionen påverkar alla tre nivåerna men på olika sätt

Enligt Krause motiveras den första nivån stater inte av ekonomiska motiv utan av att stärka sin position och bibehålla makten på vapenmarknaden. Till skillnad från Krauses teori menar Kapstein att det är de ekonomiska krafterna som är den främsta politiska drivkraften.⁵⁶ Det är dessa stater som har den mest utvecklade teknologin och således har de mest makt och valmöjligheter. Om överföring av teknologiska instrument och utrustning omfattas av konventionen kan det innebära att dessa lönsamma avtal strider mot konventionen om mottagarlandet till exempel inte uppfyller de kriterier som ställs.

Ett vapenhandelsavtal som har hårda kriterier kan innebära att länder som i dagsläget inte har den

---

53 Childs, Steven J. *Security as Satisfaction Conventional Arms Transfers and the International Order*. Diss. Claremont Graduate University, California 2011 s 14-16.

54 Ibid s 16.

55 Kapstein, Ethan B. Advanced Industrialized Countries. I *Cascade of arms: managing conventional weapons proliferation*, Pierre, Andrew J. (red.), Brookings Institution Press, Washington, D.C., 1997 s 78-79.

56 Ibid s 75.

teknik som krävs utesluts från marknaden eftersom de varken kan köpa eller producera egna vapen. Det blir negativt för underutvecklade stater som har ambitioner att få en högre rang på marknaden men samtidigt kan det bidra till att länderna istället tvingas lägga mer resurser på att utveckla den sociala agendan och bekämpa fattigdom. Eftersom överföringar till länder som har problem med kränkningar av mänskliga rättigheter, internationell humanitär lag eller andra av de kriterier som kan komma att behandlas av konventionen tvingas att ta itu med dessa innan de kan utveckla vapenindustrin. Alltså är möjligheten för konventionen att bidra till ökad säkerhet och bättre skydd för människor som annars påverkas negativt av vapenhandeln stor både kort och mer långsiktigt. För de länder som vill utveckla, producera och importera vapen men som har problem med att uppfylla alla kriterier kan de självklart anse detta vara orättvist och att det kränker staten genom att utomstående bebländar sig i staten interna angelägenheter.

Små och underutvecklade stater upprustar oftast på grund av säkerhetsskäl, för att kunna försvara sig i en värld där vapeninnehavet hos många stater är väldigt stort. Detta är ett problem för de stater som kan kategoriseras inom den tredje nivån. En av principerna i ATT är att alla stater har rätten att handla med vapen för självförsvar och av säkerhetsskäl. I kapitel 2 paragraf 6 förklaras det såhär, ” Acknowledging the right of all States to manufacture, develop, acquire, import, export, transfer and retain conventional arms and related items and capabilities for self-defence and security needs and in order to participate in peacekeeping operations in accordance with the Charter of the United Nations. This does not create any obligation of States with respect to such a right, which must be exercised in accordance with international law.”⁵⁷ Det beskrivs hur alla har rätt till att tillverka och utveckla vapen men små och fattiga stater saknar ofta den möjligheten eftersom de inte besitter tekniken för det. Deras enda chans för att ha vapen är alltså att de kan köpa det av andra stater. Även om de anser köpen vara väsentliga för att de ska kunna agera i självförsvar eller för att uppfylla sina säkerhetsbehov kan det bli väldigt svårt för dem att få överföringen godkänd utifrån de kriterierna som måste uppfyllas. Skulle en sådan stat bli angripen och saknar möjlighet att försvara sig ska de kunna lita på att FN vidtar åtgärder. Men som vi kan se i många fall så går detta, när det väl händer, ofta långsamt och när hjälp når offren är det ofta redan försent. Det är förståeligt att stater som riskerar att ett sådant scenario sker är tveksamma till ett vapenhandelsavtal. Även om sådana stater protesterar mot konventionen så står de lågt i den internationella hierarkin och därför kan de inte påverka utfallet.

---

⁵⁷ Arms Trade Treaty Preparatory Committee, United Nations. *Report of the Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty*. 7 March 2012. A/CONF.217/1. s 12.

Trots att konventionen lägger vikt vid att alla stater ska behandlas jämlikt bidrar detta till en form av indirekt diskriminering eftersom dessa typer av stater utesluts från marknaden direkt. Utan att konventionen ens finns exkluderas flera länder redan på förhand. Den internationella vapenhandeln påverkas av imperialismen, det stater som riskerar att uteslutas är i många fall tidigare kolonier och har inte hunnit utveckla sig inom de olika områdena. Men självklart är det inte bara stater på tredje nivån som har problem att uppfylla de krav som ställs genom konventionen. Till exempel är frågan kring korruption en punkt där även stormakter har problem, när till exempel anklagelser om mutor har framkommit. CAAT har framfört hård kritik och menar att vapentillverkare i väst har mutat den politiska och militära eliten i stater längre ner i hierarkin så att de ska köpa vapen. Dessa vapen har staterna inte råd med och det visar ytterligare på ett sätt att utöva hierarki. Storbritannien har bland annat anklagats för att bestickning har varit en central del i vapenaffärer med Saudi Arabien.⁵⁸

USA:s hegemoni och stormakters inflytande kan leda till att kompromisser måste göras för att få deras medhåll. Här är USA ett bra exempel eftersom de ser frågan om handeldvapen vara mycket problematisk och menar att det strider mot deras friheter i *Second Amendment*. Som jag tidigare skrev så vill NRA se att privatägda vapen inte ska omfattas av konventionen och om det inte exkluderas kommer senaten inte rösta för ett ATT. I deras uttalande i samband med den förberedande kommitténs möte i juli 2011 listar de punkter som de har problem med. De menar att de har blivit ombedda att lita på gruppen som har arbetat mot utformandet av konventionen men finner detta omöjligt då de anser att den strider mot flera av deras rättigheter som de vill skydda. Till exempel skriver NRA att de blivit lovade att fördraget endast kommer påverka den illegala handeln med vapen. Men för att det ska vara möjligt krävs det även att den legala handeln kontrolleras. De anser att det är självklart att civila vapen ska uteslutas från tillämpningsområdet och uttrycker hur lite stöd konventionen har i USA på grund av intrång på de konstitutionella friheter som amerikanska vapenägare har.⁵⁹ USA har ett helt annorlunda sätt att se på privat vapenägande än vad vi har i Sverige eftersom det är en grundsten i deras *Bill of Rights*. Även NGO:s som NRA bidrar till att stärka den allmänna inställningen om vapenägande och andra organisationer som är för ett vapenhandelsavtal har inte gjort mycket väsen av sig.⁶⁰ Om kategorin utesluts finns det risk att det skapar kryphål för den illegala vapenhandeln och vapen riskerar att

---

58 Stavrianakis, Anna., Taking aim at the arms trade: NGOs, global civil society and the world military order, Zed, London, 2010 s 120.

59 National Rifle Association Of America, Arms Trade Treaty PreCom 11-15 July 2011, New York. S 1-3.

60 Stavrianakis, Anna., Taking aim at the arms trade: NGOs, global civil society and the world military order, Zed, London, 2010 s 174.

hamna i händerna på förövare. Det finns möjligheter för NRA att få igenom sitt krav eftersom USA redan har ett välutvecklat kontrollsystem som på papper är ett av världens starkaste. Det är bland annat därför som NGO:s inte har lagt ner så stora resurser på att övertyga USA utan har istället fokuserat på icke-europeiska stater som är stora vapenexportörer som till exempel Ryssland och Kina.⁶¹ Eftersom det är viktigt att så många stater som möjligt och speciellt de stora vapenproducenterna stödjer ett ATT.

En anledning till varför konventionen har fått så stort medhåll, speciellt bland väst, kan vara sättet den kan kontrollera marknaden genom att skapa lika förutsättningar.⁶² I dagsläget har de flesta länder som producerar vapen i väst redan väl utvecklade nationella kontrollsystem, regler och lagar för hur det ska gå till. Export, import och andra överföringar regleras redan och många länder har även element som tar hänsyn till de humanitära aspekterna. Men på senare tid har USA som har varit överlägset störst på marknaden och stått för en stor del av världens totala vapenindustri fått nya konkurrenter som tillverkar vapen i allt större skala. Det är bland annat postkommunistiska länder som kunnat exportera stora mängder begagnade vapen efter Sovjetunionens fall.⁶³ Ryssland ligger hack i häl, mellan åren 2007-2011 stod USA för 30% och Ryssland för 24% av den totala exporten av konventionella vapen.⁶⁴ De nya konkurrenterna som börjar handla och tillverka vapen i allt större skala saknar ofta de mer utvecklade nationella lagarna och regler som kontrollerar handeln. Därför kan även ett troligt motiv för konventionen vara just att försöka skapa lika villkor på marknaden. Genom att alla stater följer massa regler kan till exempel USA säkra sin hegemoni och undvika att andra stater utmanar positionen.

Den omfattade handeln med konventionella vapen leder till att det skapas en kapprustning då länder triggas varandra. Första-nivå stater tjänar givetvis stora summor pengar på att exportera teknik men samtidigt leder det till en självförvårdad kapprustning i och med staters tilltagande möjligheter för att själv producera vapen.⁶⁵ I och med detta kan stater stiga i nivåer och stärka sin position på vapenmarknaden. Så ledes är det stormakterna som driver den kapprustning som pågår och som

---

61 Stavrianakis, Anna., Taking aim at the arms trade: NGOs, global civil society and the world military order, Zed, London, 2010. s 57.

62 Ibid s 78.

63 Freedman, Lawrence and Navias, Martin. Wester Europe. I *Cascade of arms: managing conventional weapons proliferation*, Pierre, Andrew J. (red.), Brookings Institution Press, Washington, D.C., 1997 s 168-169.

64 SIPRI, Stockholm International Peace Research Institute. *Trends in international arms transfers, 2011*. SIPRI Fact Sheet 2012, Paul Holtom, Mark Bromley, Pieter D. Wezeman and Siemon T. Wezeman. s 2.

65 Kapstein, Ethan B. Advanced Industrialized Countries. I *Cascade of arms: managing conventional weapons proliferation*, Pierre, Andrew J. (red.), Brookings Institution Press, Washington, D.C., 1997 s 87.

sedan i sin tur leder till alla de problem som förknippas med vapenhandel. Till exempel så ökade militärbudgeten i hela öst- och Sydostasien när moderniseringsreformerna i Kina tog fart under ledning av i Deng Xiaoping. När stater innehar stora mängder vapen kan det användas som ett maktverktyg. Det kan självklart bidra till ökad orolighet och misstänksamhet mellan stater, det är mycket möjligt att konflikter skapas av just detta beteende. Instabilitet på både internationell och regional skala påverkas av kapprustningen som sker runt om i världen.⁶⁶ Utifrån den stabila hegemoni teorin är hegemoni inte är statiskt utan kan förändras genom att nya förutsättningar skapas och nya aktörer utmanar stormakten. Genom den omfattande vapenhandeln kan just detta dilemma skapas och USA hamnar i en obekvämlig situation.

---

66 Michael D. Intriligator & Dagobert L. Brito (2000): Arms Races, Defence and Peace Economics, 11:1. <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10430710008404938> (Hämtad 2012-05-21) s 46-49.

4. Referenser

Litteratur

Cascade of arms : managing conventional weapons proliferation / Andrew J. Pierre, editor. - 1997. - ISBN: 0-8157-7064-2 (inb).

Stavrianakis, Anna.. - Taking aim at the arms trade : NGOs, global civil society and the world military order / Anna Stavrianakis. - 2010. - ISBN: 1-84813-269-7 (pbk).

Biggs, Adam Arthur. *Lawmakers, Guns, & Money: How the Proposed Arms Trade Treaty Can Target Armed Violence by Reducing Small Arms & Light Weapons Transfers to Non-State Groups*. 44 Creighton L. Rev. 1311 (2010-2011).

Duncan, John. The Arms Trade Treaty: A supporting government perspective. I *Irresponsible Arms Trade and the Arms Trade Treaty*. 103 Am. Soc'y Int'l L. Proc. 331 (2009).

Suchan, Greg. Why you shouldn't expect too much (Or anything) from an ATT. I *Irresponsible Arms Trade and the Arms Trade Treaty*. 103 Am. Soc'y Int'l L. Proc. 331 (2009).

Childs, Steven J. *Security as Satisfaction Conventional Arms Transfers and the International Order*. Diss. Claremont Graduate University, California 2011.
<http://search.proquest.com.ludwig.lub.lu.se/docview/902758082> (Hämtad 2012-05-20).

Michael D. Intriligator & Dagobert L. Brito (2000): Arms Races, Defence and Peace Economics, 11:1. <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10430710008404938> (Hämtad 2012-05-21).

Tauscher, Ellen. "Arms Trade Treaty". Under Secretary For Arms Control and International Security. The Disarm Journal, Vol. 32 NO. 1 July 2010.
http://www.disam.dsca.mil/pubs/Vol%2032_1/Journal%20%2032-1%20Web%20Jul%201.pdf (Hämtad 2012-05-23).

TY - JOUR T1 - The Role of Hierarchy in International Politics A1 - Paul K. MacDonald A1 - David A. Lake JF - International Security VL - 32 IS - 4 SP - 171 EP - 180 PY - 2008 PB - The MIT Press SN - 1531-4804 UR - http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/international_security/v032/32.4.macdonald.html N1 - Volume 32, Number 4, Spring 2008 ER. (Hämtad 2012-05-23).

Misalucha, Charmaine G. Southeast Asia-US relations: hegemony or hierarchy? *Contemporary Southeast Asia* 33.2 (2011): 209+. *Global Issues In Context*. Web. 23 May 2012.
<http://find.galegroup.com.ludwig.lub.lu.se/gic/infomark.do?&source=gale&idigest=5c347822409315cc218bc34d619933c2&prodId=GIC&userGroupName=lu>

[nuni&tabID=&docId=A268961477&type=retrieve&contentSet=IAC-Documents&version=1.0](http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/index.htm)
(Hämtad 2012-05-22).

Utlåtanden angående ATT

Arms Trade Treaty Preparatory Committee, United Nations. *Report of the Preparatory Committee for the United Nations Conference on the Arms Trade Treaty*. 7 March 2012. A/CONF.217/1.
<http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/index.htm> (Hämtad 2012-05-04).

Canada, Statement by the Delegation of Canada, Arms Trade Treaty PreCom 14 July 2011, New York.
<http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/Statements-MS/PrepCom3/2011-July-14/2011-07-14-Canada-EL.pdf> (Hämtad 2012-05-15)

Control Arms, Presentations by the Representatives of the Control Arms Coalition. Arms Trade Treaty PreCom 3 March, 2011, New York.
<http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/Statements-NGO/PrepCom2/20110303NGOS.PDF> (Hämtad 2012-05-10).

Control Arms, Presentations by the Representatives of the Control Arms Coalition. Arms Trade Treaty PreCom 15 February, 2012, New York.
http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/Statements-MS/PrepCom4/15-February-2012/NGO/20120215_ControlArms_E-S.pdf (Hämtad 2012-05-10).

EU, European Union. EU statement on Chair's draft principle, Arms Trade Treaty PreCom 15 July 2010.
<http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/Statements-MS/2010-07-15/15072010-Belgium-EU-E.PDF> (Hämtad 2012-05-10).

EU, European Union. Statement on the behalf of the European Union by H.E. Mr. Csaba Körösi. Arms Trade Treaty PreCom 28 February 2011, New York.
<http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/Statements-MS/PrepCom2/20110228/20110228Hungary-EU-E.pdf> (Hämtad 2012-05-10).

National Rifle Association Of America, Arms Trade Treaty PreCom 11-15 July 2011, New York.
<http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/Statements-MS/PrepCom3/NGO-statements/NRA-July-2011.pdf> (Hämtad 2012-05-14)

P5, Joint Statement China, France, Russian Federation, United Kingdom and United States. Arms Trade Treaty PreCom 12 July, New York.
<http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/Statements-MS/PrepCom3/2011-July-12/2011-July-12-Joint-P5-E.pdf> (Hämtad 2012-05-14) s

The World Forum on the Future of Sport Shooting Activities, Statement of Mr. Ted Rowe. Arms Trade Treaty PreCom 28 February- 4 March 2011, New York.
<http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/Statements-MS/PrepCom2/NGO/WFSA-March-2011.pdf> (Hämtad 2012-05-14).

Övriga Referenser

Armstreaty.org, Participatory Database For Arms Trade Treaty Negotiations.
http://armstreaty.org/mapsstates_map.php?sid=1366 (Hämtad 2012-05-25).

Armstreaty.org, Participatory Database For Arms Trade Treaty Negotiations.
http://armstreaty.org/mapsstates_map.php?sid=1382 (Hämtad 2012-05-25).

ATT Monitor. ATT PreCom 2 Summaries: March 1, 2011 (AM Session).
<http://attmonitor.posterous.com/att-prepcom-2-summaries-march-1-2011-am-sessi> (Hämtad 2012-05-22).

General Assembly, United Nations. Arms Trade Treaty, 'Nuclear-Weapon-Free World', outer space arms race among issues, as General Assembly adopts 54 first committee texts. 6 December 2006. GA10547. <http://www.un.org/News/Press/docs/2006/ga10547.doc.htm> (Hämtad 2012-05-10).

SIPRI, Stockholm International Peace Research Institute. The SIPRI Military Expenditure Database.
<http://milexdata.sipri.org/result.php4> (Hämtad 2012-05-21).

SIPRI, Stockholm International Peace Research Institute. *Trends in international arms transfers, 2011*. SIPRI Fact Sheet 2012, Paul Holtom, Mark Bromley, Pieter D. Wezeman and Siemon T. Wezeman. http://books.sipri.org/product_info?c_product_id=443 (Hämtad 2012-05-23).

Small Arms Survey. Definitions of Small Arms and Light Weapons.
<http://www.smallarmssurvey.org/weapons-and-markets/definitions.html> (Hämtad 2012-05-18).